СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 208. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 8. вересня 1931. VOL. XXXIX. No. 208. Jersey City, N. J., Tuesday, September 8, 1931. THREE CENTS.

УВАЖАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКІ БАНКИ НАЙПЕВНІШИМИ В СВІТІ

В ТОЙ СПОСІБ ВИПРАВДУЄ УРЯД ВЕЛИЧЕЗНИЙ НАПЛИВ ЗОЛОТА З ЧУЖИХ КРАЇВ ДО АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН. — В урядових кругах стараються виправдати Злучені Держави від закиду, будьтоби вони стягали все золото до себе. Кажуть, що в Злучених Державах сконцентровано $5,000,000,000, які надіслали банки з ріжних чужих країв. З одного тільки краю, якого не називають по імени, переслано до Злучених Держав $790,000,000.

Банкирі й приватні люди вважають американські банки ще найбезпечнішими і тому вицофують золото зі своїх країв і льокують його в Злучених Державах.

НОВИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ РЕКОРД.

НЮ ЙОРК. — Майор Джеймс Г. Дулітл перелетів літаком поперек Злучених Держав, від одного побережа до другого, на протязі 11 годин і 16 мінут. В той спосіб побив він рекорд капітана Френка Гокса на 1 годину і 8 мінут.

ЗАБИРАЮТЬ ПРАЦЮ БЕЗРОБІТНИМ.

НЮ ЙОРК. — Доходження, які розпочато над особами, котрі дістають міську роботу, призначену для голодуючих безробітних, виказали великі надужиття, бо роботу давали часто таким, котрі мали доми, автомобілі й доходи.

І так Майкел Трамутоля з Річмонд діставав міську роботу, призначену для безробітних у нужді, а виказалося, що він мешкає в апартаменті з 8 кімнат і посідає дім, оцінений на $59,200, та гарний автомобіль.

Його звільнено сейчас з роботи. Звільнено теж 51 жінок, котрі сповняли ріжні канцелярійні роботи, а записані були як ті, що чистять підлоги. Жінки ті мали здебільша працюючих мужів і були добре ситуовані.

МЕКСИКО ПРИСТУПАЄ ДО ЛІҐИ.

МЕКСИКО СІТИ. — Мексико, як говорять в урядових колах, приступить незабаром до Ліґи Націй.

МОРЯКИ ДАЛІ БУНТУЮТЬСЯ.

САНТІЯГО (Чіле). — Збунтована маринарка не хоче погодитися на умови, які предложено їй з боку уряду. Кажуть, що моряки є під впливом большевицьких агітаторів.

ДАЛІ РОЗСЛІДЖУЮТЬ ПОЇЗДКУ ВОКЕРА.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський мейор, Джімі Вокер, подорожує собі по Европі й дістає ріжні відзначення, стаючи лицарем Почесного Леґіону французького й т. п., а тут у Ню Йорку леґіслятурна комісія розслідує, за чиї це він гроші подорожує.

Доходження виказують, що хтось заплатив за корабельну карту Вокера, але хто, покищо не знати. На всякий випадок нема знаку, щоби її заплатив Вокер, бо нема його чека. Зате напевно знають, що приятель Вокера, Дейвид Меер, з котрим він подорожує, за свою корабельну карту не заплатив. Він дістав її даремно. Кажуть, що за те, що привів компанії такого доброго пасажира, як мейор Вокер.

КАЖУТЬ, ЩО $7,000,000,000 ВРАТУВАЛИ БИ БЕЗРОБІТНИХ.

НЮ ЙОРК. — „Інджінірінг Нюс Рекорд" подає, що коли би правительство видало бондів на $7,000,000,000 і всі ті гроші вжило на забезпечення роботи безробітним, то в той спосіб припало би на безробітну людину і на матеріял $1,500, а це вже уможливило б уложення такої програми, яка зліквідувала би безробіття і депресію.

МІЛЯРДОВИЙ ДЕФІЦИТ.

ВАШИНГТОН. — Правительство слідить дуже точно й нервово за рухом у справі виплати цілого ветеранського бонусу негайно в готівці.

Державна каса рахується з тим, що цьогорічний дефіцит виноситиме $1,500,000,000. Якби прийшлося виплачувати ветеранам бонуси в готівці, то це збільшило би державний дефіцит за біжучий рік до суми $3,800,000,000.

ПРОДАЮТЬ ПШЕНИЦЮ КИТАЄВИ.

ВАШИНГТОН. — Федеральна Фармерська Рада подає, що згодилася продати китайському урядови коло 15,000,000 бушлів пшениці, призначеної на вивиживлення біженців з околиць, навіщених повінью.

Гроші на пшеницю мають бути сплачені в роках 1934, 1935 і 1936.

ФИЛИПИНЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ САМОСТІЙНОСТИ.

МАНІЛЯ. — Филипинські острови обїжджає Патрик Горлі, американський секретар війни, і є всюди свідком спокійних демонстрацій населення, яке витає його ввічливо, але заразом маніфестує, що бажає незалежности.

НАГІНКА НА ТАТАР. У РАДЯНЩИНІ.

Радянська влада в автономній татарській республиці вислала на Соловецькі острови коло 600 Татар. Два роки тому ГПУ відкрило широко розгалужену націоналістичну татарську організацію під проводом Султана Галієва. Тоді переведено масові арештування серед приволжських, кримських і туркестанських Татар, закидуючи їм, що хотять відорвати від Радянського Союза всі мусулманські землі й створити одну музулманську державу. Справа скінчилася засланням адміністративним порядком на Соловецькі острови головних 7 обвинувачених зі Султаном Галієвом на чолі на 10 років. Більшість обвинувачених у числі 500 осіб вислано на Соловки на ріжні менші речинці. Цікаве, що справа татарських націоналістів не була розглядана ніяким судом, щоби на розправі не виявилися подробиці про підтримку національного татарського руху одною заприязненою державою.

ЦІННА ЗНАХІДКА.

При копанні ставу на ґрунті Василя Галузки в Трійчичах біля Перемишля знайшли два черепи і кости праолюдини у глибині трох метрів. Черепи є типу неандертальського, з сильно похилим чолом і характеристичними чоловими гузами як у малполюдів. Крім того знайшли кости печерного пса і дика. Кажуть, що викопані людські кости своїм віком можуть сягати до 100,000 літ. Збережено їх у „Народовому Музею Перемиської Землі".

ПОЖЕЖІ.

В Янові Старім, пов. Яворів, згоріло 6 хат, 8 стаен, 9 стоділ, два шпихлірі, збіже, сіно і домові речі. Вогонь повстав через неосторожність. — В Руданцях, пов. Львів, вогонь знищив 7 господарств із цьогорічним збіжем і сіном. Пожежу викликала саджа, що займилася в комині. — На фільварку Конст. Дідушицького в Їздоріці, пов: Жидачів, вибухнула пожежа і знищила 5 господарських будинків з рільничими знарядами. Крім того жертвою пожежі впало 10 тон торічного збіжа, 30 тон соломи і 115 тон ріпаку нового збору. Загальна шкода досягає 150,000 зол. Будинки були обезпечені. Вогонь повстав від іскри з парової машини підчас молочення збіжа.

ІЗ ЗЛОДІЙСЬКИХ ПОДВИГІВ.

До будинку академії ветеринарії у Львові дісталися на стрих злодії, вибили діру в стелі і спустилися до касової кімнати. Тут розпороли залізну касу і забрали поверх тисячу зол. готівкою та золотий ректорський ланцюх вартости 10,000 зол. Раненько, коли сторож отворив браму, вийшли спокійно на вулицю і втікли.

ЯК МАСЛЯНКА ВДАВАЛА ГРАФИНЮ.

В Трускавці звертала на себе увагу елеґантна дама, що представлялася як графиня Бурдон. Познакомилася з ріжними богатими мужчинами і почала натягати їх на гроші та дарунки. Врешті посовгнулася їй нога й її арештовано. Показалося, що це 28-літна Анна Маслянка і походить з Теребовлі. Допустилася ріжних обманств також і в інших курортах.

УЧИТЕЛЬСЬКА КРІЗА В РУМУНІЇ.

Централізація, яку переводить новий румунський уряд, дійшла до того, що ґенеральний директор міністерства освіти, Гіцеску, скликав на один день шість тисяч учителів до Букарешту, щоби вибрали собі 1,800 місць, які є до обсади. З останнього стяглися переважно селянські діти, які покінчили студії, й поїхали до Букарешту, щоби вибрати собі, а вертати без посади і без грошей до дому. Проти цього безглуздого розпорядку учительство запротестувало на лад комуністів і тоді ґенерального директора стрінула кара: йому дали упімнення та обтягнули один день платні, хоч учителям обтягають нераз платню за цілий місяць, не доказавши їм навіть вини. Аж тоді, коли 6,000 учителів прийшли до Букарешту, довідався директор народної освіти, що тепер припадає трох учителів на одно вільне місце.

Міністерство освіти зарядило, щоби до учительських і духовних семинарій не приймати цього року кандидатів. Дальше задумує міністерство спенсіонувати всіх учителів, що мають 35 літ служби. Крім того буде виданий новий закон, на основі якого священики не можуть бути вчителями, як це водиться ще сьогодні в старому королівстві.

ГОРТІ ЗА ОХОРОНУ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.

При відкритті нового мадярського парляменту начальник держави, Горті, згадав також про національні меншини, зазначуючи, що передумовиною мирного розвитку держави є справедлива розвязка справи національних меншин. На його думку горожани немадярських національностей є рівноправними горожанами мадярської держави й користуються без зерепон правами меншин. Переводячи розпорядки в справі охорони немадярських мов, уряд прикладає особлившу вагу до цкільного навчання в рідній мові. Все те пусті фрази, призначені для закордонного світа, бо на ділі охорона національних меншин у мадярській републиці не практикується. Відчувають це Німці та інші національні меншини, та найбільше відчуває українське населення, змадяризоване і знехтоване на кождому кроці.

НАПАД НА ТРАФІКУ.

До трафіканта Шмуля Фенстера у Яблонівці коло Буська застукали опівночі якісь два замасковані людці. Коли Фенстер відчинив вікно, щоби побачити, хто це, впало кілька револьверових стрілів. Поцілений кулями в голову і груди впав на місці трупом. Опісля впало ще кілька стрілів, що тяжко ранили доньку трафіканта, яку відвезено тої самої ночі до львівського шпиталю. За бандитами шукає поліція.

ЛЮБИ АБО ГИНЬ.

В селі Малиновій, пов. Рудки, Стах Кремка залюбився безнадійно в дівчині Каролині Федак. Коли вона сказала рішучо, що не вийде за нього, парубок добув ножа і пробив її в саме серце, кладучи на місці трупом. Опісля пропав без сліду, так, що поліція досі його не викрила.

ГРІБ ОЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГО.

Археольоги розворушені вісткою з Олександрії, що Мо-ґерд Картер, який відкрив гріб Тутанкамена, означив тепер точно місце спочинку Олекс. Великого. На його думку воно знаходиться біля помпеанського стовпа в самій Олександрії і гробовець досі ненарушений. Олександер Великий умер, як відомо, у Вавилоні 323 р. перед Христом і похований в Олександрії. Його домовина, кажуть, викувана з золота.

СПРИТНИЙ СТРИЖІЙ.

В Куритибі (Бразилія) один зі стрижіїв взявся на спосіб — зібрати у свойому льокалі як найбільше осіб. І видумав. Він кожному, кого обголив чи обстриг, давав даремно чарку горівки. Розуміється, гості напливали до нього так, що мусів перебратися на іншу вулицю і винаняти більшу кімнату до голення.

ГРАДОВІ КАТАСТРОФИ.

В Кудринцях, пов. Борщів, упав град і знищив землепольди на просторі 593 моргів. Пропали також плянтації тютюну. — Над громадою Городниця, повіт Скалат, перейшов буревій з градом, що наробив великого знищення в засівах. Буря ушкодила багато будинків. — Страшна буря з градом лютувала над товмацьким повітом. В громаді Клубівцях град знищив засіви на 60 проц.; а саме 250 моргів жита, 200 моргів пшениці, 250 маргів кукурудзи, 100 моргів ячменю і 300моргів вівса.—Також Бучаччину навістила градова буря. Жертвою граду впали землеподи в громадах Добромиль, Маденів і Петликівці Нові. На просторі 1,200 моргів засіви знищені на половину.

ЗА ЩО РОЗВЯЗАНО ГРОМАДСЬКУ РАДУ В БАРИЛОВІ.

Відколи креовано повітовий виділ у Радехові, п. староста Міхальський розпочав боротьбу з громадською радою в Бариловї тому, що вона не хотіла вставляти до буджету на „стипендію" та інші польські ціли таких сум, які бажав собі пан староста. Перед виборами прийшов приказ викинути з громадського дому кооперативу, бо одинока не мала де уладити віча, а коли громадська рада спротивилася тому, пан староста рішив „знищить то паньство в паньстве", як називав громадську раду, котра, опираючись на законі, на сліпо не виповняла його приказів. Вкінці воєвідство розвязало раду, а за причину подало: 1) що громадська рада не викинула кооперативи на приказ старости (це на власну руку зробило староство); 2) що громадська рада дала трохи соломи на покриття плебанії, до чого була зобовязана титулом партиципації в конкуренції; 3) що ухвалила, коли війта карано за те, що не хотів виповняти приказів старости проти важних ухвал ради, щоби вносив рекурс коштом громадської каси. Комісарем іменовано бувшого українського старшини Мартинюка, агітатора „одинки", чоловіка, який не має ніякого майна, тільки те, що на ньому, а до „байрату" іменовано ще чотирох „мужиків" з партії „руських" о. Яворського.

НАГЛІ СУДИ НА УКРАЇНЦІВ

ПОЛЬЩА ВПРОВАДЖУЄ НАДЗВИЧАЙНІ СУДИ ПО ЗРАЗКУ ЦАРСЬКОЇ РОСІЇ.

ВАРШАВА (Польща). — Президент Мосціцький підписав декрет про заведення в Польщі наглих кримінальних судів. Ці суди будуть практикувати форму масового присуду над цілими групами обвинувачених у певній справі осіб, не розбираючи докладно вини кождого окремого обвинуваченого. По новому декрету президента кождий кримінальний суд може по своїй власній ініціятиві обернутися в наглий суд, у якому кримінальні справи розглядатимуть і видавати присуди в часі не довше трох днів. Тепер у звичайному суді процедура забирає кілька місяців часу.

Цей декрет президента Мосціцького викликала все більше зростаюча терористична діяльність Українців, а тому він і направлений переважно проти них. Кримінальні злочини в Польщі взагалі поширилися в застрашаючий спосіб, так, що поліція й звичайні суди вже безсильні боротися з ними.

Польська влада вважає, що тепер боротьба з Українцями при помочі наглих судів буде доцільнішою від пацифікації, яку вона перевела в Галичині минулого року.

КІНЕЦЬ СТРАЙКУ В КАТАЛЬОНІЇ.

БАРСЕЛЬОНА (Катальонія). — Ґенеральний страйк, що був влаштований скрайніми радикальними елементами для піддержки своїх політичних домагань, зломано. Після завзятої бійки на вулицях міста страйкарів з урядовими републиканськими військами та революційною ґвардією страйкарі розбилися. Сторонники републиканського уряду захопили головний штаб страйкарів.

Тепер можна вважати ґенеральний страйк у Катальонії закінченим. Урядові війська й цивільна ґвардія патрулюють вулиці міста та ріжні шляхи, де місцями пороблені були воєнні шанці.

НА БІРЖІ ЗАСПОКОЄННЯ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Другий день берлінської біржі, після довгого часу замкнення її, пройшов значно спокійніше. Продаж і купівля цінних паперів були збалянсовані, а тому біржеві операції відбувалися нормально.

Преса критикує заряд біржі та впливові банки й фінансові кола, що вони не приготовилися як слід до відкриття біржі після довгої перерви в її праці, а тому не могли скупити тих акцій, що були викинені на біржу. Це привело до катастрофального спаду цін на всі акції.

Націоналістична преса та взагалі противники теперішнього уряду Брінінга різко критикують міністра справ закордонних, Курціюса, й домагаються його уступлення. Відмову Німеччини й Австрії від митного союза вони вважають наслідком невдалої політики міністра Курціюса в Женеві.

АНҐЛІЯ ПЕРЕД ВИБОРАМИ ДО ПАРЛЯМЕНТУ.

ЛОНДОН (Анґлія). — З головної кватири партії консерватистів вийшли відомости, що Анґлія стоїть перед виборами до парляменту, які мають відбутися не пізніще трицятьох днів. Консервативи вважають, що чим скорше вони вийдуть зі своєю митною політикою, тим більше будуть мати шансів на перемогу підчас виборів.

Уряд тепер цілковито занятий справою ратування фінансів держави. Між ріжними справами намічається також установлення нових і підвищення істнуючих податків на ріжні, люксусові предмети, а також на ґазоліну, тютюн, пиво, алькоголь тощо. Це підвищення податків має дати державі 150 міліонів долярів нових прибутків.

НАВТІЛЮС ЗНАЙШОВСЯ.

КОПЕНГАҐА (Данія). — З підводного човна „Навтілюс", який робить спроби плавання під ледом на півночі, одержано радіо-повідомлення, що на нім усе гаразд. Кілька днів не було ніяких чуток з цього човна й уже думали, що він став жертвою катастрофи.

АРАБИ МАТИМУТЬ ДВІ СВОЇ ДЕРЖАВИ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Рада Ліґи Націй визначила термін, коли кінчається сила мандатів, переданих Ліґою Націй Анґлії та Франції для управи над Іраком і Сирією. В недалекому часі ці мандатні провінції мають стати незалежними арабськими державами, між якими знайдеться Палестина.

ЗБІЛЬШЕННЯ БЕЗРОБІТНИХ.

РИМ (Італія). — Останніми часами почалося невелике збільшення безробітних. Італійський уряд допомагає безробітним у той спосіб, що провадить публичні роботи на державний кошт з такою платнею робітникам, яка потрібна лише для виживлення робітничої родини.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить енсилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЕНЬ ПРАЦІ

День Праці, який святкується в Америці першого понеділка у вересні, не викликає в американського робітника такого підему чувства, яке викликає подібне свято в европейського робітника.

Нема сумніву, що колись і в Америці було інакше. Перед заведенням Дня Праці як урядового свята ідея святкування одного дня в році, як спеціяльного свята, присвяченого праці й робітникам, певно запалювала богато робітників, коли вони підняли заклик робітничої організації „Лицарів Праці", щоби завести один день в році як день праці, та вели аґітацію за цей плян так довго, поки Дня Праці не заведено як урядового свята в кождім стейті юнії, на Алясці та в Дистрикті Колумбії. Зроблення Дня Праці урядовим святом сталося яких 40 літ тому. В цей день робітники сходяться на паради, маширують довгими рядами, з бандами, прапорами, з командирами, собою встановленими, і так далі, і роблять це все без перешкоди зі сторони уряду та зі сторони підприємців. Навпаки, і уряд і підприємці йдуть цьому святу назустріч.

Брак опозиції зі сторони уряду й підприємців відобрав Дневи Праці богато симпатій у тих, котрі жили й виховалися на опозиції уряду й підприємців. Ті хотіли би мати друге свято, свято, яке далоб робітникам зазначити свою опозицію до уряду й підприємців. Вони воліли би свято праці в роді европейського першого травня, яке ще й нині подекуди уряди переслідують. Не має теж День Праці симпатії в тих кругах серед робітників, котрі вважаються за робітників тільки переходово, які пробують заробити собі гроша та стати підприємцями.

До цих неприязних відносин до свята зправа й зліва долучується ще часта участь у святі урядників і політиків, які, хоч по сути теж робітники, з робітниками сердечної солідарности не почувають, а на свято приходять тільки з огляду на ту політичну силу, яку зорґанізоване робітництво представляє. Коли такі люди прийдуть на свято, вони, як звичайно, балакають про робітництво, але робітничих потреб не відчувають.

Та мимо цього демонстрації в День Праці показують робітникам силу зорґанізованого робітництва, яка заставила й підприємців і уряд признати себе й трактувати як суспільну силу.

ЗНАЧІННЯ ЗЕМЛІ

Відколи на европейському обрію зарисувалися дві державности, на сході українська й на заході від неї польська, відтоді йде змагання в Поляків всякими засобами пересунути свій стан посідання й володіння на схід, на „Дикі Поля". Всякі варвари тиснули Україну зі сходу, полудня й півночі, а „цивілізатори" — з заходу. Це явище тягнеться і до наших днів, хоч у дещо зміненому виді; бодай на стільки, що сьогодні не говориться про те, що тут іде про стан володіння, радше панування, очевидно — коштом України. Це прикривається сьогодні гаслом: **нести культуру** на схід, культуру свою, вищу, — західню чи матеріяльну.

Полишаючи на боці всякі інші висмоктування України, варто би кинути промінчик світла на те явище, чому Поляки намагаються у свому розвитку перти безнастанно на схід, на наші землі.

Нести культуру? Смішна брехня. Яку? Колиб хотіти мати безсумнівну відповідь на це питання, вистало би явитися у столиці Польщі, у Варшаві, у тому місті, яке розбудували Москалі на таке модерне місто, що у зверхньому вигляді нічим не уступає американському містови. Ріжницю пізнає чужинець у першому моменті хіба по дивачному здирстві, такому, як у Китаю, чи загалом на сході. Особливо друть тут від чужинців. Тут уже нема стриму. Недавно переїжджав через Польщу Бернард Шо в товаристві лейді Астор. На одній залізничій стації зажадали від лейді Астор за склянку содової води цілі два золоті! А вони тут у внутрішньому обороті так, як два доляри. Та це тільки мимоходом. Вернімся до питання.

Коли виїдете з Варшави, вас окружає море піску. Повно його на залізничому шляху, на просторах, що тягнуться по обох його боках, як далеко оком сягне. Повно його і в залізничому ваґоні. Справжня пустиня. Колиб не корчикуваті купки тирхавої сосни, Африканець думав би, що це його справжня батьківщина. Натомісць чим дальше від Варшави, тим стає веселіше на душі. Навіть для людини без української сентиментальної душі. Тут уже й гарні нивки починаються, вже й громадки листової деревини таки прямо на „людських" клаптиках землі. Тут і обійстя інакші. Білі, чепурні хатки, згідно з поступом часу — декуди й бляхою криті. Чим дальше на схід, земля стає з піску глинкою, ще дальше вона темніє, а то й переходить у чорну. Вже нема кретовинних купок. Всюди гладкі стерні, то високі збіжжа. Гречки, які коло Варшави ледви оплачувалося косити, тут уже високі по коліна. Вітраки стоять тут гордо, бо видно — мають що молоти. Правда — з густа бачиться хутори. Це кольоністи. Лан кругом господарських будинків, але самі будинки обдерті. Не слідно тої голощеної західної культури. Це наша спірна Холмщина, тепер люблинське воєвідство. На горбках вискакують зноміж зелені білі вежі домів божих. Чиїх? Колись український люд виливав у них свій біль, своє горе, молився за упадок деспотичного царату, якого звалити не було йно сили. Сьогодні йому відібрали це пристановище. Колишня церква обернулася в дім чужої пропаґанди. В імя молоха державности. Геть справедливість, геть право людське і Боже! Нехай живе ягайловська ідея!

А цій ідеї ще так не до лиця в тих сторонах. Все, що тут корисне, це надбання давних „варварів", недавних „заборців" зненавиджених. Ще їздять вози з дужкою по круглих ріняках, якими вимощені дороги, і витрясають душу з людини. Ще стоять червоні залізничі вартові будки, хоч „рампа", що замикає переїзд через залізничий шлях, вже помальована на червоно-біло. Лиш декуди у якомусь там дрібному Наленчі чи не забули перемалювати залізні стовпи, які окружають стаційні забудування, та вони й до сьогодні на диво чомусь чорно-білі і мабуть згіршують патріотичні почування місцевих чи проїзжих інтеліґентів. А люду? Люд свою думу снує-леліє, хоч не виспівує й не виповідає її. Сьогодні лиця понурі голови похилені. Нужда пригнітила всіх. Наших подвійно. Бо не лише матеріяльно, але й морально. Ми — як зломане дерево придорожне. Але пень того дерева не мертвий. Він пустив коріння глибоко в землю. Вона дає йому силу, яку дерево з неї тягне. Вона рідна й соки рідні. Стільки крови всякало з тих, що цю землю обробляли та обороняли. Цей зломаний стовп уже й відростає; вже й парости пускає: свіжі, зелені, надійні.

В ріжних місцях порозбирані залізничі шляхи, зарослі терном. Їх не треба, хоч нема куди везти культуру. Та чи це дивно? Сьогодні має впасти навіть 2,000 шкіл і то звичайних, народніх. В імя і задля могутности державп. Які противоріччя! Нехай усе паде, щоби тільки поверху блищало, щоби сліпило нерозумних і невидючих. „Застав сен, а постав сен"...

Так щож гонить Польщу на схід?

Земля. Цей скарб нашого народу! Втратимо, або не добудемо його — утратимо все.

Х.

22. серпня 1931.

„ВУАМЛІН"

Рим, у серпні.

Боюсь, що ви не знаєте, що таке ВУАМЛІН. Я і сам довідався про істнування такої потвори щойно кілька днів тому — з випадкових чисел „Пролетарської Правди", — великого київського часопису на сірому папері і з таким же невимовним сірим змістом і сірою безбарвною мовою. Як зрештою і всі українські комуністичні часописи, позбавлені найголовнішого—живої бурхливої думки, що грає всіма барвами гранчастого інтелекту. Замісць того — ВУАМЛІН.

Але всеж таки — що таке ВУАМЛІН?

А ВУАМЛІН, бачите, як пояснював 10. липня ц. р. на конференції Комуністичної Партії Київщини п. Шліхтер, це колишній УІМЛ, а УІМЛ — це був колись „Український Інститут марксизму-ленінізму". Отже не стало УІМЛ, а став на його місце ВУАМЛІН — „Всеукраїнська асоціяція марксо-ленінських інститутів", — замісць єдного — ціла купа!

Її мета? — „Здійснювати ідейний та методольоґічний контроль над роботою науково-дослідних інститутів, зокрема в галузі плянування науководослідної, — і тут треба підсилити орґанізовану роботу ВУАМЛІНУ та її інститутів в ріжних галузях теоретичної роботи".

„На терені України ВУАМЛІН працює, виконуючи директиви й керівництво Центрального Комітету (Партії). На терені Київа філія виконує доручення ВУАМЛІНУ через місцевий партійний комітет, тільки через такий звязок і не інакше. Ніякого відриву від партійної орґанізації".

Починаємо розуміти: окрім політичної Чека — заведено ще Чека науково-дослідне. І це останнє має назву ВУАМЛІНУ: — страшну назву, як страшною є й сама думка, що її породила.

Київське „науководослідне" Чека має на увазі перш за все Укр. Академію Наук. Ось як про це говорить „академик" Шліхтер:

„В Київі є галузь наукового фронту, є установа, яка формально, за статутом має право себе визнавати за найголовнішу установу на теоретичному фронті нашої країни. Це ВУАН — Всеукраїнська Академія Наук. ВУАН і складом своїм і формально є установа, яка обєднує не тільки комуністів у своїх мурах, а й непартійних. Уже через це саме повстає потреба приглядатися, що дієтьяя у стінах ВУАН. Та дискусія, що була проведена недавно, що викрила ряд робіт академиків-ідеольоґів буржуазної кляси, ця дискусія вже яскраво показала, до якої міри вчасною вона була... У виступах з критикою Грушевського, Вобблого, Яснопольського брали участь не тільки комуністи, а й не-партійці... Це є досягнення в тому розумінні, що в дискусіях ми вже бачили наслідки того великого зламу, що є тепер в Академії, а саме відрив частини непартійних наукових робітників від своєї, сказатиб, наукової буржуазної батьківщини. День за днем ми зустрічаємося все з новими заявами такого самого змісту, як і підчас дискусій. От і на сесії ВУАН, що тепер відбувається, цілий ряд промовців непартійних, здебільшого грушевян, виступали, заявляючи, що вони твердо й непохитно вирішили віддати себе на службу пролетаріятові.

„Звісно, товариші, такі заяви ще не доводять, що автори їх остаточно себе переробили. Заяви ці, звичайно, будуть мати остаточне значіння тільки тоді, коли до них додати теоретичний розгляд помилок того чи того автора й визнання цих помилок..."

Щоби ви мали поняття про те, як відбувається цей „теоретичний розгляд" процитую вам також харківського „Комуніста" з 24 липня, де якийсь Микола Осіпов „вуамлінує" проф. Булаховського, автора програми но... мовознавству:

„У лекції 2 „Соціяльна природа мови" ст. 21, читаємо: „Мова то засіб, що за його допомогою людина дає знати про те, що думає, чого хоче, що почуває і коли мова не завжди є знаряддя досить тонке, щоб точно передавати наші душевні рухи, то в усякому разі вона намагається бути за нього..."

Тепер „теоретичний контроль" п. Осіпова:

„Що мова є засіб, це правильно, але, що то значить, ідучи за проф. Булаховським — „передавати душевні рухи"? Як розуміти оту Булаховську „душу", що дає „рухи"? Мова насамперед — явище глибоко соціяльне й соціяльне в розумінню клясовому (!), а тут виходить якось навпаки (?). Пояснювати „душевними рухами" значить сидіти з головою в ідеалізмі та ще й божественного походження, бож від „душевних рухів" — один крок до „боженьки"..."

Ну, а від Осіповської „боженьки" дуже навіть близько до втрати посади і дальших льоґічних наслідків.

Або придивімся, як такий собі п. Харченко виводить на „чисту воду" проф. Ландо: „Суть його статті — пише п. Харченко — сходить на те, що робітництво цукрової промисловости він змальовує як „холопів", які нічого не навчилися, їх нічого, нібито, не навчила революція. А тому, твердить він, цукровопромисловий пролетар не зміг з себе висунути ані людей, ані апарату, що вияснилиб статику й динаміку його власного становища. А виходячи вже з того, він висуває твердження, що, мовляв: „Без хазяїна (поміщика) немає порядку" (критик, неознайомлений, очевидячки, ще як слід з останньою промовою Сталіна про персональну відповідальність, — додає по чекистському до авторського „хазяїна", себто, очевидячки, персонально відповідальної особи, — контрреволюційного „поміщика" — Е. О.); далі продовжує Харченко: „Він пускає робітникам в очі контрреволюційну пилюлю про те, ніби за умовин капіталізму робітникам жилося краще, що ніби поміщики видавали робітникам щодня по 400 ґрамів мяса та ін. Хіба можна придумати, — галасує п. Харченко, — більш зухвалий виступ ворога, що в часи ліквідації куркульні, як кляси, виступає з прикрашуванням поміщицького ладу?!... Автор прагне повернення колишніх господарів цукрової промисловости — капіталістів та поміщиків. Він прагне віддати робітництво знову в неволю капіталістичної екплуьоатації, —ось в чому суть його статті..."

Цих двох прикладів досить для того, щоби читач ясно собі уявив характер і мету ВУАМЛІНУ з його „теоретичним контролем" — нишпоренням поміж рядками за прихованою контрреволюцією, що виявляється дуже часто в найпростішому порівнанні того, що було... з тим, що є.

Е Онацький.

(„Діло").

Ґрація Деледа.

ЇЇ СПРАВЖНІЙ ВОРОГ

Стара Мараля йшла вгору сільською дорогою на базар продавати. В коші мала: яйця, салату, зеленину, овочі, сир і кілька скубаних курей. Постановила собі не продати задешево. Бо, поперше, нині й продуцентові все приходить не дешево, а подруге, вона не конче мусіла продати. Вона не була вбога, як не одна інша селянка. Мала себе за щось ліпшого, бо мала й інші таємні доходи.

Нараз зупинилася. Їй здавалося, начеб із якогось провалля біля дороги доходили притишені голоси, що говорили погано про неї. Та це лише вітер повіяв, що вдаряв від скелі об скелю та шумів у корчах калини й папоротях.

Вона далі пустилася в дорогу, ще передше й скорше, тяжкий кіш притисла до голови, а очі впялила на дорогу перед себе. Частенько, як ішла нічю тією самою дорогою, здавалося їй, що її очі то ліхтарки, що освічують дорогу. Тепер слідкувала свої власні кроки, чула, що втікала би, колиб їй грозила якась небезпека. Так звичайно йдуть люди, які мають ворога.

Маралі також здавалося, що має ворога. Не знала, хто був, не знала теж, чи то мущина чи жінка. Всеж таки не сумнівалася, що ворог у неї був. Іще як була молодою дівчиною, мусів той ворог бути тут.

Тоді могла ще зрозуміти, що хтонебудь міг мати причину ворогувати з нею. Може це був парубок, якому дала гарбуза, або зависний сусід, або котрийсь із свояків, якому здавалося, що вона йому нашкодила. Інакше годі собі було це пояснити. І коли вона так ішла дорогою, стал на пальцях смаглявої руки, що подобала на суху гильку, рахувати вчинки, які приписувала йому.

Насамперед, що то вона мусіла перейти, як була судженою богатого торговця дров і вугля. Щоправда, не вийшла за нього з любови, а вірила, що любов прийде в подружжі, як будуть діти, як буде приємне життя.

Та ворог пішов і розповів купцеві, що вона зналася з одним далеким свояком. І так розвіялися її сподівання, що буде жінкою богатого купця.

Щоправда, багато людей у селі знало про те, тому не дуже дивувалися в селі, як обоє повінчалися. Та небаром ворог затіяв нове нещастя.

Той далекий свояк був гарний парень, любив жінку, та не любив тяжкої праці. Мараля стала погано поводитися з ним, докоряла, що через нього не вийшла за богатого купця. Це не привязало його до праці в полі, ба ще й наганяло його до коршми. Настали сумні літа.

Всеж таки вона переносила би ще покірно своє горе, колиб люди в селі не балакали про неї найбільші небелиці: що вона побиває чоловіка, зраджує, а навіть відгрожується йому смертю. Всі співчували „нещасному", котрий забавлявся в коршмі та втішався з іншими дівчатами. А жінка мала лише глум і шкоду.

*

Коли Мараля по дорозі роздумувала над цим усім, з болю та злости аж застогнала.

— То він і більше ніхто не розсівав про мене таку неславу, — бурмотіла вона. — Лише він підюджував мого чоловіка проти мене і він таки є причиною його смерти. Бо колиб між нами не було незгоди, він був би не пив і його був би не побив грець. Ніхто, лише він приніс мені це нещастя.

*

І знову її думки вернулися до торговця дров і вугля. Він також оженився, а як Мараля повдовіла, він нераз їхав своїм гарним конем попри її хату і зупинявся перед дверми. Чи хотів залицятися до неї, чи може так виявити їй свою погорду? Може і це і те. Як вона раз відрізала йому непривітними словами, він не обидився, а зліз з коня та просив, щоби позволила йому трохи поговорити з нею. Він відомий був з добрих манірів, гарно зодягався, а за поясом мав сріблом викладану пистолю. Вона впустила його в хату. Потім він часто поступав до неї в ріжну пору дня. Щож у цьому було злого? Вонаж була вільна й могла в своїй хаті приймати.

Та ворог не спав. Коли купцева жінка зїла раз трикілевий мельон і, самособою, потім дістала страшні болі, до Маралиної хати прийшли карабінери, шукали отруї, якою нібито вона хотіла втруїти купцеву жінку.

Потім уже купець не бував у Маралі. Мараля ще довго плакала. Та небаром узялася знов за роботу й ріжно заробляла на життя. А ворог тепер уже лишив її в спокою.

*

Якась жінка надбігла долі вулицею, простісенько напроти Маралі. Як побачила стару Маралю, пристанула й перехрестилася.

— Та я не чортиця, — сказала Мараля низьким, мужеським голосом.

— Алеж, Марале, я рада, що стрінула вас! Я хотіла подякувати Богу за цей щасливий припадок і тому перехрестилася. Марале, лише ви можете поратувати мене. Мій син послугує у готелі та вкрав у свого пана сто лірів. Коли я ще нині не заплачу шкоди, його замкнуть у тюрму. Я про вас думала, Марале. Колиб ви так мені позичили ті гроші на процент...

— Навіщо мені процентів? Як добра християнка я повинна помогти вам.

— Так, всі ми це знаємо: ви святі. Та дайте мені сто лірів!

Мараля глянула на жінку глумливо, нічого не відповіла.

— Я віддам вам стодвацять лірів у суботу, як чоловік вернеться з ліса, — сказала жінка пошепки.

— Я тут при собі не маю грошей, — сказала Мараля непривітно. — Зайдіть до мене пізніше; побачу, що могтиму зробити для вас.

Жінка заломила руки та глянула на кіш, що його несла Мараля.

— Я хотіла дещо продати, — сказала Мараля.

— Дайте мені це, — просила жінка. — Я продам це. Сто лірів дістану за все напевно.

Мараля сподівалася за все вторгувати щонайбільше вісімдесять лірів. Та вона сказала поважно:

— Я гадаю, що я дістала би щонайменше сто двацять лірів. Самі кури варта шістьдесять лірів. Ґляньте но, які вони товсті.

Так то вона не потребувала продавати того всього чужим людям у селі. Та як жінка зникла на скруті вулиці, почула виразно, як хтось сказав:

— Хабарниця!

Мараля відвернулася, та нікого не було видно. Внизу в долині чабани мили вівці у потоці, бо небаром треба було їх стригти. Якась жінка рвала черешні на дереві, кількасот метрів відсіля. Від неї також не дійшов би голос. Уже радше від цих дивовижних скель, що знімалися понад дорогою, що, порослі мохом та карловатими кущами, подобали на великих чортів. Там під ними був чорт, що літами чатував на неї, а тепер наново кинеться на неї.

Жах проняв її, аж памороки вдарили на неї. Їй здавалося, що між скелями чує голоси людей, яким на великі проценти позичила гроші. Та чи вона потребувала боятися, що вони колись зрадять її? Вона була доволі обережна, бо позичала гроші лише знатним людям, які стидалися би признати, що мають довги.

З великої розпуки та сердитости скрикнула Мараля до скель:

— Хто, ради Бога, такий ти?

А відгомін відповів:

— Ти!

Так то совість зрадила їй уперше, хто був її справжнім і одиноким ворогом.

(Переклав **М. Н.**).

Інжинір (до селянина): Нема ради! Залізниця мусить переходити просто через ваше подвіря.

Селянин: Через моє подвіря? Коли ви, пане дзіндзінер, гадаєте собі, що я ввесь час стоятиму на подвірю перед ворітьми та за кожним разом відчиняти ворота, щоби залізниця могла перейти, то дуже помиляєтеся!

Що то є дитина?

Дитина то є журнал, який виходить в десятому місяці, видавцем його є жінка, начальним редактором є приятель, а відповідальним редактором є — чоловік.

— Прошу отця катехита, чи місіонарі йдуть до неба?

— Певно, хлопче.

— А дикі люди?

— Ні.

— А дикі люди, які зїли місіонарів?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДІТИ — НАШІ ЦВІТИ.

Український нарід, котрого Бог надилив богатою землею, любується цвітами. Крім садів, які немов вінець окрашували українські села, наші люди садили біля своїх' хат ріжноманітні цвіти. Українська матір плекала ті цвіти: оплювала їх з хопти вибрала камінчики, заглядала в пуплішки, чи нема на них шкідливих мух, заглядала в коріння, чи нема хробів. А вечерами — головно в сухі дні — вона підливала ті цвіти, щоби вони росли, розвивалися та наповняли ґаздівство пахучою ніжною вонею. Що за радість була жити в такім ґаздівстві, котре було затикане цвитучими садами, замаєне пахучими цвітами!

Молодих дітей порівнюють з цвітами. Їх треба ще стараннійше плекати, ще пильніше стежити за ними, щоби мати з них користь. Селянин, котрий не дбає за свої ниви; садівник, котрий не пильнує овоцевих дерев, мати, котра не дбає за цвіти, не може надіятися з засіяного і з засадженого пожитку. Так не можна надіятися пожитку з тих дітей, котрими ніхто не піклується, котрі ростуть самопас без провідної руки, без того ока, котре стежить за дитиною, щоби вона йшла простою дорогою до кращого в майбутньому.

Діти сказав Леввел — це Божі апостоли, післані на землю проповідувати любов, надію і спокій! Але як між апостолами був один шарлятан, котрий зрадив небесне товариство і покінчив ганебною смертю, так і між дітьми, котрі не мали провідної руки, є такі, котрих обсіли ріжні хороби, немов гусениці, й ці діти, заражені отрутою вянуть і не приносять бажаного овочу. Вина за знищення цих живих цвітів дітей у першій мірі паде на родичів, а потім на священиків і вчителів. На родичів за те, що вони не дали виховання своїм дітям, а на священиків і вчителів за те, що вони виховали таких родичів, котрі не розуміють своєї задачі.

Першим шкільним покоєм для дитини є материнське серце. Президент Лінколн сказав: „Тим, чим я є, це заслуга мойого ангела, моєї матері!" Коли Україна має таких неустрашимих борців на полі національного відродження, борців, для котрих нічого страшного не істнує, коли сини і доньки України не бояться найстрашніших тортур у змаганнях до кращого в майбутньому, коли з такою завзятістю боронять слави і чести своєї поневоленої Батьківщини, то це безперечно заслуги українських матерей, заслуги українських священиків, заслуги українських учителів і всіх інших українських діячів, котрі дбали про виховання української молоді, так як дбає селянин про свою ниву, як дбає садівник про свій сад. Вони плекали ці живі цвіти, підливали їх життя росою Божої благодати, щоби ті діти росли, цвили і розвивалися.

Діти є тими руками, котрими батько і мати чіпаються тої драбини, по котрій пнемося на висоту культури і цивілізації, що називається царством Божим на землі. Малі діти є найближчі до Бога, так як малі небесні планети є найближчі до сонця. Колиж дітей огріває сонце Божої благодати, коли діти виссуть з грудей своєї неньки любов до свого народу, коли ту любов вони зміцнюють в церкві і в школі, тоді нарід, маючи таких дітей, живе в золотім віку. Але ми мусимо памятати, що май життя людини цвите тільки один, однісенький раз. Тому на виховання молоді треба звернути найпильнішу увагу, тому змалку треба дбати, щоби простувати дітей так, як простує огородник молоді деревця, підпирає їх, щоби вони не гнулися під подувом бурливого вітру.

Коли питали французького полководця Наполеона, що треба робити, щоби Франція була забезпечена перед ворогами, він сказав: Хай Франція змобілізує матерей, тоді не треба боятися ніякого ворога!" Нехайже й український нарід змобілізує своїх матерей, потім священиків і учителів, тоді й нам не треба боятися тих, котрі хижими руками сягають по скарби нашої Батьківщини.

Наші батьки і матері в Америці змушені обставинами працювати обидвоє на хліб щоденний. Ніч їх виганяє з дому і ніч приганяє домів. Тих родичів діти ходять часто самопас. Для тих дітей школа є матерю, котра стереже дитину і зберігає її від пропасти, в якій нині гине багато українських дітей, для котрих школа була чужою. Вина за знищення цього пахучого цвіту — дітей паде в першій мірі на родичів, а потім на священиків і вчителів, котрі як народні батьки повинніб подбати про це, щоби ті діти захоронити перед упадком у болото моральної безхарактерности.

Томуто „Обєднання" знаючи вартість рідної школи, так богато докладало трудів, щоби створити в Америці дійсну Українську Народну Школу, котраб, немов та рідна матір, зібрала нашу молодіж біля себе, піклувалася нею, учила її й кормила її чистими зеренцями науки, впоювала в молоді серця української дітвори пересвідчення національні, сталила волю, гартувала молоді характері, виробляла мязи розуму і душі та очищувала українські діти з усякої погані, яка псує їх красу, псує ті живі цвіти — діти. Думаю, що „Обєднання" повинно продовжати ту хосенну працю, а йому подадуть помічну руку і батьки, і матері, і священики, і вчителі; подають помічну руку і діти, котрих батьки навчили шанувати свою рідну мову.

Тому посилаймо свої діти до українських народніх шкіл! Ви, українські священики, подбайте, щоб Українська Народня Школа була в кождій місцевости. Ви вчителі працюйте пильно над тим, щоби діти, віддані під вашу опіку, винесли з шкільної лавки бажані результати. Ви, батьки і матері, моліть Бога, щоби подав сили вчителям ваших дітей, щоби ці вчителі, немов ті огородники, мали подастатком сили працювати над вишколенням ваших дітей. Подбайте про це, а прийде пора, коли ми всі будемо радіти, бо й американська Україна затикається живими пахучими цвітами, і американську Україну обведуть живим вінцем наші діти і будуть співати її славу так, як співають її наші діти на нашій рідній Україні.

Андрій Струк.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поклик Жіночої Громади до жіночих організацій.

Вже раз проголошено на сторінках українських часописів наш поклик, а отсим вдруге звертаємося до тих жіночих товариств в Америці, які ще не поспіли надіслати своїх фотоґрафій.

Українська Жіноча Громада в Ню Йорку видає в десятьлітню річницю свого істновання альманах, або збірник праці за десять літ. Ходить нам о те, щоби можливо й всі жіночі товариства мали в альманаху свої сторінки.

Бажаємо витягнути на світло денне усі старання і заходи жінок на полі народнім. Знаємо, що багато є жіночих товариств, про котрі мало хто і знає, а котрі мають великі заслуги.

Тому просимо в якнайскоршім часі надіслати нам фотоґрафії з датою зорганізовання товариства й програмою його праці.

Проситься писати і фотоґрафії слати на адресу голови Жіночої Громади, п-ні М. Скубової:

Mrs. M. Skuba, 132 E. 7th St.,
New York, N. Y.

—o—

КОГУС, Н. Й.

Участь Українців в святі ветеранів.

Дня 23. серпня с. р. обходили американські ветерани своє свято, на яке запросили українську громаду. Хоч було небогато часу до приготовання, то всеж таки виступили ми, як на наші сили, взірцево й гарно.

В 2-гій годині пополудни рушив наш похід від української церкви до середини міста, де чекала на нас банда, призначена для Українців. Попереду ступав провідник походу, ветеран світової війни д. А. Ґеля, в ветеранськім уніформі, за ним Клюб Танцюристів в українських строях (самі дівчата), відтак комітет українських організацій і членство Горожанського Клюбу і місцевого відділу У. Н. Союза й інших товариств. Прибуло богато гостей з Трой і Водервліт, та богато з них стало в ряди української дивізії. Перейшовши головними вулицями міста, удався похід до так званого „Іст Сайд Парк", де відбулося свято.

Говорили американські промовці, а від Українців говорив о. І. Гундяк з Трой, Н. Й. В красно обдуманій, пристосованій до свята промові, не поминув бесідник і української справи. Згадав за українських ветеранів тай про неволю українського народу. Присутних було поверх 2 тисячі народу. Відтак віддавано почесть всім прапорам, а між ними і нашому синьо-жовтому. Зі свята були всі вдоволені, а Українці винесли користь і таку науку, що коли хочемо, щоби нас світ знав, то ідім на такі маніфестаційні походи-свята, говорім про нашу справу, апелюймо до культурних Американців та домагаймося справедливости для нашого поневоленого народу.

За таке гарно виведене свято належиться дійсне признання гром. Ґелі, котрий положив богато труду, о. Гундякови за краснорічеву промову, як і комітетови виступу.

Громадянин.

Д-р А. Т. Кібзей.

ДЕЩО З МЕДИЦИНИ

(13)

Лікування: Воно може бути успішно переведене тільки через лікаря в шпиталі; а відбувається воно методою відповідної операції в той спосіб, що пробивається хребетний стовп хорого, звідки спускається т. зв. стрежіневий плин, а натомісць запускається відповідний лічничий плин (антитоксину). І коли перевестя таку операцію зараз першого дня, то майже половина недужих на ту хоробу приходить до здоровля.

Під теперішню пору робиться ріжні досліди над сею недугою й іншими сильно заразливими слабостями. Від трох літ Департамент Здоровля в Дітройті вдержує коштом коло $10.000 річно осібну клініку, в якій препарується для профіляктичних (запобігаючих) або лічничих цілей лічничі плини з крови тих людей, що були вже вилікувані приміром від віспи, шкарлятини, коклюшу і т. п. Коли пацієнт хоче і може, то по виздоровінню він добровільно може продати для клініки коло 250 кубічних центиметрів своєї крови, за що платиться йому 10 долярів. А коли така кров по відповідній пробі покажеться здоровою і чистою, то робиться з неї відповідну сировицю, яку вживається до лікування інших людей та до защеплювання проти ріжних недуг.

Комплікації при недузі запалення мозкових оболон є дуже прикрі та навіть по вилікуванню хорого час до часу залишаються всілякі органічні хиби в чоловіці, приміром: параліж лиця, параліж половини цілого тіла; часом запалення серця, суглобів, а найчастіше запалення осередка уха аж до можливости втрати слуху. Людина, що пережила менінґітіс, дуже часто лишається умово хорою або упослідженою.

VII. Інфлюенца (ґрипа).

Є це дуже заразлива недуга, що проявляється в ріжних видах, але звичайно атакує вона віддихові проводи, горло, легені, нерви, — словом: цілий орґанізм, а часом і мозок. Час до часу панує вона як велика епідемія, захоплюючи собою цілі людські кольонії або й краї, а від кількох літ показується спорадично то тут то там, звичайно з весною.

Перша більша епідемія інфлюенци запанувала була в рр. 1889—1890, поширюючись правдоподібно з Туркестану все дальше і дальше на захід, аж захопила собою майже цілий світ. Також в роках 1891 і 1892 лютувала вона по світі, опізніше ослабла. Переноситься вона прямо з одної особи на другу і дуже скоро поширюється, — тай не знає ріжниці ні між силою ні між віком чоловіка, — кождого захопити може. Одна і та сама особа може й кілька разів занепадати на ту саму недугу інфлюенци.

Недугу інфлюенци спричинює бактерія, яку відкрив Пфайфер в р. 1892; але є й такі роди інфлюенци, що їх бактерії й досі невідомі. Тому то й тяжко нераз приходиться науково відріжнити інфлюенцу приміром від звичайного катару.

Прояви недуги. Інфлюенца показується в часі від 2 до 5 днів по зараженню. Зачинається вона звичайно сильною горячкою, дрощами, болем голови. Скоро зачинають боліти руки і ноги, крижі, тай ціле тіло, а навіть відчувається часом біль у животі.

Загалом недугу інфлюенци можнаб поділити на два роди. В одних випадках інфлюенца атакує цілий орґанізм і виявляє такі прикмети, як це якраз вище сказано, в других випадках захоплює вона головно віддихові проводи, легені, нерви, серце й кишки. Захопивши віддихові проводи, вона спричинює звичайно гострий катар, запалення олегочної і запалення легенів, що найчастіше кінчиться смертю чоловіка. Нервовий тип інфлюенци спричинює страшні болі голови, безсонність, лихорадку; а коли заатакує шлунок і кишки, то справляє болі, кольки, часте ригання. Особливо люто накидається інфлюенца на серце, вправді не часто, але зате дуже небезпечно.

Комплікації і наслідки. В легких випадках недуга скоро переходить і від 3 до 5 днів хорий приходить до нормального стану. В тяжчих випадках, коли інфлюенца захопить легені або інші важні системи людського тіла, як пр. кишки, серце або часом і нервову систему, то звичайно кінчиться смертю.

Лікування. Нема спеціяльних медицин на лікування інфлюенци. Хорий зараз по захорінню повинен положитися до ліжка і лежати аж до повного виздоровіння. Не треба забагато накриватися, так, щоб аж пріти. Прочищувати шлунок. Їсти плинні страви. Коли болять руки, ноги або крижі, то добре є натиратися спіртом. Коли заходять якінебудь комплікації, то конечно треба візвати лікаря, бо тільки лікар може добре розпізнати, котрі органи тіла найбільше захоплені недугою, і приписати відповідні ліки.

Епідемія інфлюенци з р. 1918.

(Еспанська недуга або еспанка).

Якийсь своєрідний вид інфлюенци поширився був на Европу й Америку в р. 1918, зачинаючись від Еспанії. Ся недуга проявлялася нагло, починаючись відразу дуже високою горячкою, до 104° Фаренгайта, сильними дрощами і сильним болем голови, крижей, рук і ніг. Тревала пересічно 3 до 5 днів і або кінчилася смертю або наглим виздоровінням. Рідко коли захоплювала легені людини. Але в осени 1918 р. вона знову появилася в острійшім виді і потягнула за собою дуже багато випадків смерти. Лікарі ще не мали досить часу, щоб сю недугу докладно прослідити та щоб напевно сказати, чи це та сама слабість, що звичайна інфлюенца, чи може це який інший відмінний рід хороби. Лікування поручається таке саме як при звичайній інфлюенці.

VIII. Коклюш.

(Whooping Cough).

Коклюш (або „сухий кашель") — се заразлива недуга, що спричинює катар віддихових проводів і гострі корчі горла, які викликують уривистий кашель. Звичайно на коклюш занепадають діти нижче 6 літ віку, але й дорослі особи можуть заразитися від дітей. В часі кашлю хора особа затягається, ригає; а лице синіє. Недуга та почвляється звиайно в зимі і під весну. А спричинює її бактерія, перший раз відкрита в р. 1906. Заразитись можна нею через стичність з особою хорою на коклюш і т. п.

(Дальше буде).

Лев Ясінчук.

50 ЛІТ РІДНОЇ ШКОЛИ (1881—1931)

(З виданої Рідною Школою книжки під згаданим наголовком подаємо кінцевий уступ: „ВИСНОВКИ").

Історія пятьдесятьліття „Рідної Школи", це історія культурних змагань українського народу, це українська Голгофта й заповідь Воскресення. Які моменти розвитку переживав увесь український нарід, такі самі ступні переходила й „Рідна Школа". Вона є відзеркаленням, а часто й провідником своєї доби. Бодай у ділянці шкільництва.

Неодно товариство ставить собі в починах широку програму і з великим розмахом забирається виконати свої завдання. Буває, що деяка організація здійснить справді коли не всю, то бодай велику частину своєї програми, добуває собі заслужену пошану й признання серед членів і нечленів, а відтак виснажується.

„Рідній Школі" судився інщий шлях.

Неначе гірський потік, ломила й ломить вона скелі, усуває колоди й перескакує проваля; пробоєм стелить собі вузький шлях, заки ввійде в ширше річище, заки знайде кращий ґрунт для своєї діяльности, щоби піднести освіту, культуру й добробут народу.

Не можна заперечити, що економічний розвиток народу — це конечна умовина освідомлення, двигнення й поставлення його в ряди культурних і сильних народів. Але ще білька правда, що тільки освічений нарід може двигнутися, відродитися й прямувати до своєї природної мети. „Очі вмийте, очі вмийте, бо сліпе дитя" — радить, кличе поет тоді, коли „Рідна Школа" взяла ту саму ідею й заставила пляново працювати для неї цілі ряди робітників.

В області рідного шкільництва й виховання мусить нарід мати свою традицію так само, як в інших царинах національного життя. В нас можна було говорити про політику, мистецтво, навіть про героїв, тільки не про рідну школу, бо в нас не було найперших підстав під неї. В нас не було своєї теорії виховання, ані своєї педагогічної літератури. Українська школа — це була школа австрійська, польська, російська чи мадярська. Наші педагоги це були Ратке, Базедов, Пестальоці, Шляєрмахер, Коменський, Пірамович чи Конарський. А проте все, що нарід будує, а передовсім своя школа, національне виховання, мусить виростати з духа того народу, основуватися на його традиції, пережитій історії. „Виховання народу мусить виростати з традиції, з культурного стану його народу, мусить корінитись у характері, привичках народу, інакше це буде даремна трата часу й сил. Нове виховання потребує нових учителів, а цих не може нарід виписати собі із заграниці" (Іван Франко — „Хома з серцем і Хома без серця"). Якщо змагання народу обчислені на довшу мету не мають тих чинників; якщо нарід не черпає животворних сил і творчих ідей з духа, історії, традиції й питомих національних потреб, то при найкращих зусиллях потрібного наслідку не буде. Українська школа не могла вирости з австрійської, російської чи польської традиції.

Наш нарід мусів відшукати зі своєї минувшини, видобути з припорошеного віками забуття свою загублену шкільну традицію. Колиб її не мав — мусів би був її створити. Треба було небохідно вивчити нашу шкільну історію, хоч яка скромна вона й була би; треба перетопити минувшину з теперішністю в одну природно-історичну гармонійну цілість і на тій основі будувати ідеал рідної школи, витворювати свої питомі, рідні дисципліни шкільного виховання й навчання. Не можна вести складної роботи, коли нема перед очима великої ідеї. А великі ідеї виростають тільки з традиції. Великі ідеали й високі цили здійснюється тільки тривалою, однодумною і пляновою працею цілої суспільности. Устрій рідної школи мусить бути такий, щоб віджили віками приспані національні ідеали, щоб вони обновилися з повною силою і блеском у сучасному поколінні, яке, шануючи національні святощі, вміло би погодити їх з модерним поступом і культурою, створити з того стопу панцир для збереження нації та поставлення її як рівновартну в сімї інших культурних народів.

І в цьому безсмертна заслуга „Рідної Школи". Вона перша намагається познайомити наше громадянство з розвитком нашого національного шкільництва від найдавніших часів аж до сьогодні й на основі знання шкільної традиції будувати святиню рідної школи.*)

„Рідна Школа", яка видвигнула й спопуляризувала гасло: „У школі наша будучність", дбала навіть у часі війни про всі моменти й цінности, які могли послужити корисно для освіти й національного виховання молоді. При навчанні в школі дбала й дбає, щоби молода душа дитини в школі була оповита питомою атмосферою, яка моглаб залишити українській дитині такі глибокі своєрідні риси, що не затерлись би ніколи, — до кінця життя.

Вся наука в рідній мові, своєрідне шкільне приладдя, образи, картини, краєвиди, портрети й погруддя славних Українців у шкільних кімнатах і коридорах, українська шкільна бібліотека, написи з відповідними гаслами розміщені по стінах кляс, народні співи й гри, ручні роботи на народніх мотивах, участь молоді на народніх святах, прилюдних українських обходах зі своїми національними прапорами, шкільні свята в честь великих Українців та з нагоди важніших всенародніх подій, а особливо загальні прилюдні виступи рідно-шкільної дітвори на щорічному „Святі Молоді" у Львові при десятках тисяч видців-Українців, ось те, чого ніяка чужа школа українській дитині не дасть. Та це тільки одна — внішна сторінка школи. Друга більше внутрішна.

В дитині виробляється духову й фізичну силу — характерність, рішучість, бадьорість духа й тіла, сміливість погляду й діла. Дитину ведеться так, щоби вона була спроможна числити на власні сили, щоб не вижидала від нікого ласки, щоб пересякнула християнською етикою й пошаною до всякого роду праці, щоб була готова віддати на службу народови свої духові й фізичні спроможности, а навіть, коли того треба, понести жертву. Дитина, що виходить з „Рідної Школи" зі знанням української історії, свідома змагань та ідеалів власної нації, освідомлена про народню внутрішню силу, про наші питомі хиби й про історичні похибки народу й провідників з одного боку, а з другого про всі світлі картини й моменти в житті народу та його одиниць, — дає запоруку що буде добрим громадянином, що в будуччині не дасть собі видерти своїх ідеалів і буде гордо прямувати до національної мети.

При цьому „Рідна Школа" у всіх своїх етапах ніколи не засклеплювалася тісно у своїх власних рамцях. Серед ріжних обставин вона йшла туди, де цього вимагала загальна потреба. Вона є членом усіх центральних установ, співпрацювала з ними як найтісніше, брала участь у всіх виступах, що мали всенародній характер. Без огляду на свої високі потреби помагала „Рідна Школа" по своїм засобам усюди грішми та своїми виданнями там, де ще більшу потребу відчували інші. Чи то були спільні Шевченкові роковини в часах, коли „Рідна Школа" (Р. Т. П.) народилася, чи 50-ліття скасування панщини в Галичині, чи ювилей Лисенка, чи привитання співака Ол. Мишуги, чи інші ювилеї товариств та академії; чи допомога книжками для полонених Українців по таборах і раненим по військових лічницях, чи поліпшення матеріяльного положення вчительства,*) — всюди „Рідна Школа" була живим учасником. А коли заслужені громадяни через свою діяльність попадали у важку матеріяльну скруту, тоді „Рідна Школа" враз з іншими установами, не зважаючи на своє скрутне фінансове положення, брала на себе відповідну пайку того народнього дару, яким нарід бодай у частині сплачував довг вдячности своїм великим Синам.

„Рідна Школа" намагається йти з духом часу і підпорядкувати свою діяльність до кожночасних національних потреб. Найкращим доказом — це зміни статуту для поширення свого обсягу діяльности й поглиблення шкільної й виховної праці. Адже ми не самі в своїй хаті. Багато наших починів паралізують всякі посторонні сили. Тому й дух руїнництва, розбивання, безосновного критиканства чи навіть нахил винаходити причини ворожнечі — мусить припинити свою розкладову роботу. В оцінці діяльности треба брати під увагу все, що на неї заслугує. Всякому запереченню — треба протиставити будовання.

З ходом часу дістає „Рідна Школа" нові обовязки, нові завдання. Але й громадянство, признаючи ті завдання конечними й пекучими, мусить і на себе переняти відповідні зобовязання, більші тягарі, а то й жертви. Обчисливши сили і засоби „Рідної Школи", мусить громадянство дати їй потрібну піддержку в нових працівниках і збільшених фондах. Доки кожний Українець не буде перенятий думкою, що на сповнення великих і далекосяжних завдань „Рідної Школи" треба пожертвувати працю рук та ума, доти й не можна мріяти про те, щоби „Рідна Школа" могла успішно працювати і сповнювати достойно свої завдання й обовязки відповідно до потреб і побажань народу. Обі сторони мають свої обовязки та оправдані бажання й права. Якщо одна не додержує кроку й умов, або занедбує свій обовязок, тоді терпить на цьому безперечно ввесь нарід.

Очевидно, що „Рідна Школа" не дає ніяких запевнень, що охоронить нарід, чи бодай громадян від журби й розчаровань. Але з другого боку тимчасові клопоти й розчарування, це нагода, щоби сталити свою волю та терпеливість. Тягар у виконуванні потреб народу, жертви понесені в громадянській праці, мають стати активним і творчим чинником. Проминаючі страждання, це завдаток нового життя, відродження. По бурі наступає ясна погода.

Узброєна непохитною вірою в сили народу, вступає „Рідна Школа" в нове півстоліття з широким досвідом, добутим у важкому труді. Історія останнього пятьдесятьліття не зможе поминути „Рідної Школи", як організації, створеної для двигнення українського національного руху. Натомісць надходяче півстоліття має стрінути її скріпленою морально й матеріяльно, здатною здійснювати свої пляни на славу й добро великого українського народу. Бо пятьдесятьлітній ювилей „Рідної Школи" має бути не тільки звеличанням трудів кількох поколінь, але почином до ще більшої невтомної праці для рідного виховання — підстави незалежности нації.

*) Щоби підготовити нарід до боротьби за рідну школу та щоби зацікавити самою ідеєю ціле громадянство, — вибринула конечна потреба мати історію українського шкільництва від найдавніших аж до наших часів. Тому в р. 1897 проголосила „Рідна Школа" конкурс на працю з тої ділянки на 5—7 аркушів друку з реченцем до кінця серпня 1898 за винагородою 400 кор. Цей конкурс повторено дослівно ще й у 1901 р. На жаль — такої праці нема й до нині.

*) В р. 1899 (1. XI.) брало Р. Т. П. участь у зїзді учителів Австрії, який уладив німецький Lehrerbund і чеський Spolek jednot ucitelskych. Відпоручником був Ол. Барвінський.

Рабін оповідає своїм ученикам про всесильність Бога та про його чуда:

„Жив раз дуже бідний Жид. Йому при полозі померла жінка. Жид був такий бідний, що не то не міг наняти мамку для немовлятка, а навіть не мав защо бодай раз купити молока. Жид молився до Бога цілу ніч, щоби поміг йому в нещастю. Бог вислухав його просьби й бідному Жидові виросли через ніч груди і він міг уже кормити немовлятко. Так то сталося чудо, бо Бог вислухав просьбу нещасного Жида".

На це зголошується один з рабінових учеників.

— Ребе, одно я не можу зрозуміти! Чому Бог не дав бідному Жидові грошей, щоби він міг наняти мамку для немовлятка? Таж це булоб багато простіше!

Рабін: Ти дурний ґою! Коли Бог може помогти собі чудом, то не буде видавати грошей!

—o—

— Подумай собі, якого пеха має той Гудима: жінка втекла йому!

— Ще гірше: вона вже вернулася до нього!

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Запорожська Січ, від. 75, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 13 вересня, в годині 1-ій пополудни, та де все. Проситься членів прийти конечно і вирівнати свої залеглости, бо інакше не можна нічого зробити. В касі грошей нема і коли довгуючі не заплатять, то не буде чим заплатити до У. Н. Союза і за тих, що правильно платять. Кождий довгуючий, коли не заплатить на сім мітінгу буде безуслівно суспендований. Така ухвала запала на минувшім мітінгу. — Василь Хмир, предс.; Іван Ступецький, кас.; В. Тарас, секр.

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в суботу, 12 вересня, точно в годині 7-ій ввечір, в галі під ч. 35 Варен ул. Проситься усіх членів явитися на означений час. На мітінгу буде справоздання секретаря, контр. комісії, надз. хорих і інші справи до полагодження. Довжні члени за розмет і тікета на баль мають вирівнати до відділової каси. Буде вписування нових членів і дітей до У. Н. Союза і вибір уряду на 1932 рік. Не явившийся член платить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — В. Н., предс.; П. Р., кас.; Д. Фостик, секр.

ЮТІКА, Н. Й. Отсим повідомляється всіх членів Бр. св. Ап. Петра і Павла, що місячний мітінґ відбудеться 13 вересня, в годині 1-ій пополудни, в галі церковній, 209 1-ша ул. Проситься всіх членів прийти на час, а довгуючі нехай прийдуть і вирівнають свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Не явившийся на мітінгу член заплатить 50 ц. кари, а урядник 1 дол. — Т. Репізовський, предс.; М. Романів, секр.

ВЕСТ ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62, повідомляє всіх своїх членів, що надзвичайний мітінґ відбудеться 13 вересня, в годині 2-ій пополудни, під ч. 6177 Гленмор Еве. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів явитись на сей мітінґ, бо маємо досить важних справ до полагодження. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Кароль Кропивницький, предс.; Петро Кокодинський, кас.; Іван Сливар, секр.

ОРМРОД, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 124, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітінґ відбудеться 12 вересня, в годині 6.30 ввечір, в гали де звичайно. Проситься членів явитися на означений час, бо маємо важні справи. Не явившийся член підлягає карі після ухвали. — Дмитро Бала, предс.; Ів. Олійник, кас.; І. Мелета, секр.

МІКІСПОРТ, ПА. Тов. Січ, від. 132, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13 вересня, в годині 12.30 пополудни. Проситься місцевих і позамісцевих членів прийти на збори, а головно члени, котрі довгують по 3—4 і більше місяців, повинні прийти на збори і сказати, чи вони хочуть або ні, бути і надальше членами У. Н. С., в противнім разі усі довгуючі члени будуть суспендовані, бо у відділовій касі нема грошей за них платити. Товариші члени! Ми знаємо, що в нинішнім безробіттю вам тяжко приходиться платити кождого місяця, але ми також знаємо, що у відділовій касі нема готівки, щоб можна за вас платити до Союза. Тож проситься ще раз, щоб кождий місцевий і з поблизька член прийшов на збори, а порадимось в тій справі усі разом. — Гр. Куницький, гол.; Д. Куцінський, кас.; Д. Сова, фін. писар.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє, що 3-квартальні збори відбудуться 13 вересня, точно в годині 12.30 в полудне, в гали при МекКей і Галек ул. Обовязком є кождого члена явитись, бо є важні справи до полагодження. Довгуючим членам пригадується, щоб вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані без дальшого повідомлення. Секретар не може що місяця писати картки. Кождий знає, що має платити за себе кождого місяця. — Максим Головчак, предс.; Стефан Хомяк, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє, що мітінґ відбудеться в неділю, 13 вересня, в годині 1-ій пополудни. Проситься явитись на сей мітінґ і вирівнати свої вкладки. — Григорій Кісіль, предс.; Михаїл Савчак, кас.; Григорій Стефанек, фін. секр.

ШЕНАНДОА, ПА. Отсим повідомляється всіх членів Бр. св. Володимира, від. 98, що мітінґ відбудеться в неділю, 13 вересня. Проситься всіх членів і членкиць зійтись на мітінґ і виповнити свої належитости, бо неприсутних членів суспендується. — Афтанас Гевгук, секр.

ЗІҐЛЕР, ІЛЛ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 377, повідомляє, що мітінґ відбудеться 13 вересня, у Михайла Олексяка під ч. 6 Орчард ул. Проситься всіх явитись і вирівнати свої залеглости, аби уникнути суспендації. — Семен Гнатишак, пр.; М. Олексяк, рек. секр.

ТАРЗАНІВ СИН. (31)

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Як хлопець почув списy в руці та побачив за львом колюче дерево, йому прийшла думка до голови. Це була очайдушна надія, але все таки надія. Отже, не ждучи нападу льва, він скочив до чатуючого звіра. Хвильку лев сидів не рушаючися, видно з великого здивування. Цього моменту син Тарзана вжив, щоби вратувати собі життя.

—o—

Він побіг просто до льва, держачи спису впоперек свого тіла. Акут крикнув зі страху й здивування. Лев станув з широко отвореними очима, ждучи нападу, та приготовився присідом на задні ноги до видержання тягару тіла на себе. Хлопець поставив грубий кінець списи на землю перед самим львом. Заки лев отямився, вже було запізно.

—o—

Бо хлопець підбився з землі та поплив повітрям понад голову льва на дерево, безпечно, ціло. Акут не бачив ніколи, як білі люди скачуть з дручком понад шнур і з дива не міг вийти. Тепер він скакав то вгору то вниз, висміваючи льва. Хлопець, подертий у кількох місцях, з котрих плила кров, ждав цілу годину, заки лютий лев покинув ждати на нього та відійшов у ліс. Аж тоді хлопець полишив свою невигідну позицію.

—o—

Кілька днів хлопець і малпа спочивали. Малпа лизала рани свого приятеля-чоловіка, зроблені колючками дерева. Рани скоро гоїлися. Але син Тарзана вже ніколи не думав пробувати так свого щастя. По якімсь часі пустилися далі в дорогу, прямуючи все на захід, до західнього берега Африки. По дорозі вони попали на щось такого, від чого хлопцеви забилося живо в грудях.

—o—